

DEL 2

torsdag
20. januar
2011

Innsikt



FOTO: LARS HOEN

Mer enn Tourettes syndrom

Kultur Audun Flaa Nilsen (tv.) og Frank Otto Pedersen håper film om diagnosen fører til mer forståelse.

Side 14

Viten

– Farlig å lagre gass i grunnen

Ved Sleipner-plattformen i Nordsjøen er det lagret CO₂ i grunnen. En amerikansk geofysiker mener slik lagring kan føre til jordskjelv.

SIDE 2-3



Utenriks

Israelsk politikks største problem

Partisplittelsen i Israel denne uken illustrerer israelsk politikks største problem, skriver politisk redaktør Vidar Udjus. Les utenriksanalysen.

SIDE 4-5

Mening

☞ Det vil være naivt å tro at det falne diktaturets voktere over natten er blitt forkjempere for demokrati og menneskerettigheter i Tunisia.

Dagens leder side 6

Kultur

Kontakt kulturredaksjonen på kultur@fvn.no

Booket til festival i Brasil

Søndag kveld spiller Sheila Simmenes (SHE) på Myren Gård. Om en drøy måned bytter hun ut kalde Norge med konsert på en brasiliansk reggaefestival.

KONSERT

KRISTIANSAND



– Det er veldig spesielt å spille for et brasiliansk publikum. Jeg opplever at kjemi- en ofte flyter mer fritt, sier **Sheila Simmenes**.

Bergensjenta med artistnavnet SHE flyttet til Kristiansand for en tid tilbake. Nå er hun booket til den brasilianske reggaefestivalen «Reggae 4Life-World Music & Roots Culture Festival», som hvert år holdes utenfor byen Balneário Camboriu i Santa Catarina. Festivalen arrangeres i år fra 17. til 20. februar.

Hun gleder seg til responsen fra publikum.

– Mens det er typisk norsk å stå helt i ro på en konsert vil man i Brasil danse og bevege seg mye mer. Å se mennesker bevege seg til den musikken jeg lager er utrolig deilig, sier Sheila.

SHE er for tiden aktuell med den nye ep-en «The São Paulo Sessions», som presenterer en blanding av søt pop, jazz, neosoul, reggae og hiphop. Det er ikke første gang Sheila står på scenen i Sør-Amerika. Hun var tidligere medlem i det São Paulo-baserte reggaebandet «A TROPA», og har produsert flere låter og spilt på radio, festivaler og konsertscener i Brasil. Hun har også varmet opp for internasjonale reggaestjerner som Mad Professor, Macka B og Tribo do Jah.

Søndag har SHE konsert på Myren gård i Kristiansand. Der vil hun fremføre låter i en litt annerledes akustisk setting. Med seg har hun pianisten Julie Falkevik Tungevang. De to jentene vil leke seg gjennom låtmaterialet til SHE på en måte som blir nytt, særegent og intimt.

– Intimkonsert som dette åpner for et mer lekent og improvisatorisk uttrykk. Det er godt å kunne leke seg fritt med tonene og skape noe ekte der og da, sier Sheila Simmenes.

HEIDI DITLEFSEN



Musikere med tics

Frank Otto Pedersen og Audun Flaa Nilsen er ikke som alle andre, men klarer å le av det. Nå gir de ut film om Tourettes syndrom.

FILM

KRISTIANSAND

– Vi har ledd mye i vennegjengen vår, altså. Hvis jeg kommer med banneord i en helt feil setting, blir det ofte vittig. Humor er viktig, sier Audun Flaa Nilsen.

Ufrivillige grimaser, lyder, tungerekking, banning, blunking og høye utrop, såkalte tics, har vært, og er fremdeles, en del

av hverdagen til både han og barndomskameraten Frank Otto Pedersen fra Flekkerøy. De har begge diagnosen Tourettes syndrom. Nå gir de ut en informasjonsfilm om sykdommen i regi av Norsk Touretteforening.

– Hva er det egentlig å være normal? Hovedbudskapet vårt er at det er ålreit å føle seg annerledes også, sier Nilsen.

PINLIGE SITUASJONER. Filmen er om da bandet deres, «Tourette og en vrang», turnerte og fortalte skoleelever om diagnosen. Til sammen har de vært på ti skoler, både på Sørlandet og i Nord-Norge. Nå skal filmen gis til skoleverk, høyskoler, universiteter, Pp-tjenesten og skole- og helsepersonell. Målet er å bryte ned fordommer om sykdommen.

– Jeg havner ofte i pinlige situasjoner, for eksempel om jeg sitter i en forsamling og lager ly-

der, men man må bare heve seg over det. Jeg tenker ofte: Blir jeg noen gang bedre? Det er ikke bare lystbetont, forteller Nilsen, som spiller bassgitar i «Tourette og en vrang» og forteller at musikken har vært viktig for ham.

– Ja, musikken har vært en flukt fra hverdagen, den gir mestringsfølelse og jeg blir noe mer enn bare en fyr med tics når jeg står på scenen, sier han.

Over én prosent av Norges befolkning har Tourettes syndrom, som består av gjentatte, ufrivillige bevegelser og tics. Mange prøver å holde igjen symptomene, men det gjør det bare verre og skaper konsentrasjonsvansker.

LØSER DET MED LATTER. For Frank Otto Pedersen ble det vanskelig å være på skolen.

– Tourettes føles som en urolighet i kroppen som må ut. Det kommer bevegelser og lyder

som «øøhm», «mmm» eller «eehh». Da jeg vokste opp slet jeg med konsentrasjonen på skolen og ble sett på som ei urokråke. Det var først da jeg fikk diagnosen som 25-åring at jeg forsto hvorfor, sier Pedersen, som selv jobber som lærer i dag.

Han mener åpenhet og mer informasjon kan hjelpe ungdommer med diagnosen. For alt er ikke like morsomt.

– Mange blir mobbet og synes det er sårt å le av diagnosen. Selv tror jeg at humor kan være en av nøklene for å leve bedre med diagnosen, for humor avdramatiserer det som er alvorlig. Jeg har hørt at Tourettes er den morsomste diagnosen i verden og det stemmer nok, sier han og smiler.

SAVNER NYANSENE. Begge mener at dokumentarer om Tourettes ofte viser dem med ekstreme symptomer. De savner

» Poesiens verden skulle være det usigelige, men ikke det uleselige.

Arnulf Øverland. Norsk forfatter, 1889-1968



FAKTA

Tourettes syndrom

- ▶ Arvelig nevrobiologisk tilstand som består av gjentatte ufrivillige bevegelser og ukontrollerbare lyder som kalles tics
- ▶ Tourettes syndrom er oppkalt etter den franske nevrologen Gilles de la Tourette, som var den første som beskrev tilstanden i 1885
- ▶ Starter i barndommen og er ofte forbundet med tvangslidelser. Minst 50 prosent av dem som har Tourette har også ad/hd.
- ▶ Rundt 30 prosent har tvangstanker og tvangshandlinger.
- ▶ Andre tilleggsvansker kan være aggressivitet, angst, depresjoner, selvskadende atferd og lærevansker.
- ▶ Medfører også ofte oppmerksomhetssvikt, dårlig konsentrasjon og læreproblemer. Ofte er spesialundervisning nødvendig.
- ▶ Det finnes ingen behandling som kan helbrede eller fjerne tilstanden. Medikamentell behandling minsker symptomene.

Kilde: Norsk Tourette Forening

LATTER OG DIAGNOSE:

– Jeg har hørt at Tourettes syndrom er den morsomste diagnosen i verden, og det stemmer nok, sier Frank Otto Pedersen (t.h.). Sammen med Audun Flaa Nilsen er de med i informasjonfilmen om diagnosen.

FOTO: LARS HOEN

s og selvironi

nyansene.

– Noen slår og roper «fuck», mens andre klarer seg fint i hverdagen. Det er veldig få som har de ekstreme ticsene, men de fokuseres det sjelden på. Selv har jeg rukket tunge, laget lyder, sagt obskone banneord og vist finger. Jeg er bedre nå, men jeg blir fremdeles trøtt og lei. Hvis jeg hadde møtt Tourettes i ei bakgate skulle jeg pinadø slått ham flat, sier han og ler.

Nå ønsker de å dra rundt på flere skoler og fortelle om diagnosen, for henvendelsene er mange. Sist fikk de støtte av Utdanningsdirektoratet. Nå skal de søke igjen.

– Vi vil nå ungdomsskoleelevene og vise dem at det går an å klare seg med diagnosen ved å bruke humor og åpenhet, sier Nilsen.

Tekst: Anette Os
anette.os@fvn.no – 38 11 36 57

Flere mobbes for diagnosen

– Filmen er viktig fordi den normaliserer Tourettes syndrom. Den viser at det handler om oppegående, normale mennesker, som har en bestemt type utfordringer, sier sjefpsykolog ved Sørlandet kompetansesenter, Peter Arnesen, som ble brukt som konsulent i filmen.

– Om man er åpen om diagnosen, klarer folk å forstå at dette er ikke så farlig. De er ikke bare tics og symptomene sine, de er mennesker bak alt dette. Å ha tics er belastende og mange prøver å skjule dem. Det kan igjen føre til muskelspenninger og smerter og et dårligere selvbilde. Det er et kjent fenomen at flere med Tourettes blir mobbet. Ved å sette mer fokus på



diagnosen kan det gjøre at flere barn og ungdom tør å stå fram. Humor kan være en god innfallsvinkel til å se menneskene bak diagnosen, sier Arnesen.



OM BARNLØSHET: I skuespillet «Fyr på peisen» tar Line Baugstø blant annet opp frivillig og ufrivillig barnløshet. FOTO: SCANPIX

Vil vekke følelser

Er barn meningen med livet? Det tar Line Baugstø opp i teaterstykket som har premiere i kveld.

TEATER

KRISTIANSAND

– Blir man lykkelig av å få barn? Det å få barn skal være det største i livet, men er det nødvendigvis det? spør forfatter Line Baugstø.

Disse spørsmålene tar hun opp i teaterstykket «Fyr på peisen», som har premiere på Agder Teater i kveld. Det handler om en kvinne i 30-årene som er gravid, men som ikke ønsker å beholde barnet, selv om alt ligger perfekt til rette for det.

– Etter våre normer bør man ønske seg dette barnet. Når min karakter ikke vil ha det ønsker jeg å vekke mange følelser. Kan man ta abort fordi man ikke ønsker seg barn? Det valget bør være like akseptert som hvilket som helst annet valg man tar i livet, sier Baugstø, som selv har to barn og velger å skrive om blant annet frivillig og ufrivillig barnløshet i stykket.

– Det er et paradoks at vi legger så ekstremt stor vekt på at det å få barn definerer oss som kvinner, samtidig som vi skal være veldig likestilte. Kvinne-rollen gir oss et svært trangt handlingsrom, sier hun.

SITTER FAST I FORESTILLING. – Hvorfor vekker temaet følelser?

– Mange definerer barn som meningen med livet, så da er

det jo rart at samtidig som vi både er frigjorte og likestilte sitter vi fremdeles fast i den forestillingen, sier hun.

Sammen med forfatterkollega Trond Arntzen er hun en del av Agder Teaters dramatikerverksted som åpnet i mars i fjor. De øvrige sørlandsforfatterne som ble invitert av teatersjef Ingrid Forthun til å skape ny dramatisk jobber videre med sine tekster. Det gjelder Mirjam Kristensen, Gaute Heivoll og Karl Ove Knausgård.

Etter at Baugstø leverte fra seg sin tekst har regissør og skuespillere jobbet videre med det.

– Det var veldig rart å se den ferdige forestillingen. Som forfatter har jeg minimalt med kontroll på stykket, men samtidig er det fint å se at teksten lever sitt eget liv, utenfor min kontroll. Det er morsomt, litt nifst og nervepirrende å se hvordan stykket har vokst fram, sier Baugstø.

VIL SKRIVE MER TEATER. Nå ønsker hun å skrive flere skuespill.

– Ja, jeg har lyst til å prøve meg videre. Nå har jeg lært mye om hvordan man skriver dramatisk. På teatret er det konfliktene som driver handlingen fremover og du har ikke det tompratet, som i litteraturen. Replikkene bærer handlingen. Teatret krever en tydelighet som man ikke trenger i en roman. Det er et annet formspråk og en annen måte å tenke på. Jeg tror ikke at jeg er utlært, men jeg begynner i alle fall å forstå, sier Baugstø.

Tekst: Anette Os
anette.os@fvn.no – 38 11 36 57

» Det er et paradoks at vi legger så ekstremt stor vekt på at det å få barn definerer oss som kvinner, samtidig som vi skal være veldig likestilte.

Line Baugstø